

Nyt alkaa
IS-tikkakisa! 10

IS valitsi kymmenen
parasta kesäkirjaa 20

Olipa karmeat
kesähäät! 40

TORSTAI 22. 6. 2017 B-OSA

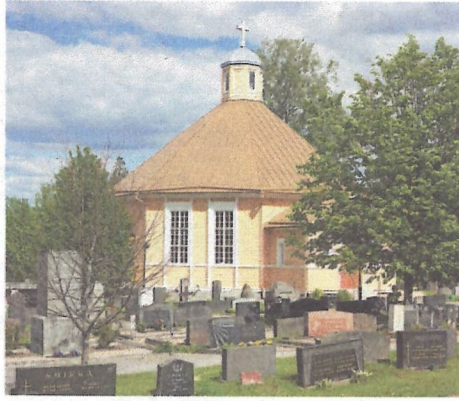
JOONAS SALO

HYVÄT JUSSIT!

IS kokosi yhteen "seitsemän veljestä", joilla on juhannuksena nimipäivä.

Juupajoki on Pirkanmaan pienin kunta, mutta seikkailija löytää sieltä roppakaupalla nähtävää, kuten mutterikirkon, maan vanhimman kenkätehtaan ja kansainvälisesti merkittävän metsäaseman.

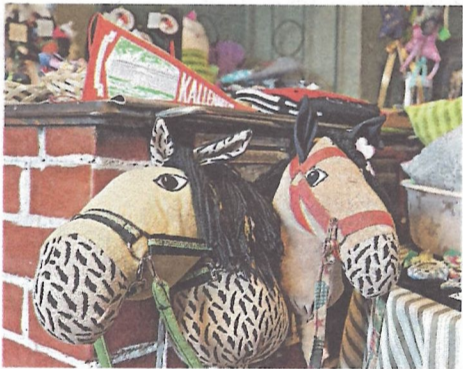

Juupajoen viefättävä kirkko vuodelta 1838 on muodoltaan ainutlaatuinen kahdeksankulmainen niin sanottu mutterikirkko.

Lylyn kylän reunamilla on vuoden 1918 sodan muistomerkki, jonka äärellä pohtivat lähes sadan vuoden takaisia tapahtumia Mirja Saarinen, Leo Merioksa ja Mikko Korteso.

Lylyn viestimuseossa Raimo Valkeejärvi näyttää, kuinka soitettiin langattomasti Normandian maihinnousua varten suunnitellulla 1940-luvun Handie-Talkie-radiopuhelimella.

Kievarimuseon myymälässä on muun muassa juupajokelaisvalmisteisia keppihevosia.

Kallenaution kestikievarissa voi aistia tuulahduksen 1800-luvulta. Vanhahtavat asut tosin liittyvät kievarin kesäteatteri-esitykseen.

kalaisille hevoskyytiäikaan 1778–1928. Suomen ainoa kievarimuseo siitä tuli 1958.

Umpihipan talousrakennuksissa on täysi kattaus 1800-luvun talonpoikaissineistöä. Hollitupa-myymälässä on juupajokelaista keramiikkaa, tekstiilejä, neuleita,

"Uutta, vanhaa ja tosivanhaa."

Juupajoki, Pirkanmaan piristys!

Kantatie 58 kohti Mänttää soljuu tasaisen yksitoikkoisena. Tien varrella seisova viitta kertoo, että kahden kilometrin päässä on Juupajoen kirkko. Saan idean: mitä jos kävisin tervehtimässä Juupajokea, Pirkanmaan pienintä kuntaa?

Ensin menen kullankeltaisena auringossa hohtavaan kahdeksankulmaiseen mutterikirkkoon, jollaisia on maassamme vain kaksi. Tapulin ovella katselee anovasti 1830-luvun vaivaisukko.

Kävelen tovin kirkkomaalla. Sitten ajan kilometrin matkan Kopsamon kylään, jossa on Meronen, todellinen retrobaari. Identtinen baarin ja kaupan yhdistelmä löytyy myös pohjoisemmasta Lylyn kylästä.

- Baari on kylälle tärkeä, monet tulevat tuntikausiksikin tapamaan tuttuja, kertoo kahvia tarjoileva **Katri Salonen**.

Lähistöltä löydän pienen mutta pippurisen tehtaanimymälän, ekologisiin lastenvaatteisiin keskittyneen Myllymuksut.

- Olemme erikoistuneet bambu- ja merinovillakankaisiin sekä -tuotteisiin, kertoo omistaja **Johanna Putkonen**.

AJELEN kantatien toiselle puolelle kunnan asutuskeskukseen, Korkeakoskelle. Täällä toimi Suomen vanhin, vuonna 1896 aloittanut kenkätehdas.

Yhtään tiilirakennusten liepeiltä vihtiläiset **Timo Salosen** ja **Heidi Särkelän**.

- Miljöö on viefättävä, tosi kaunis. Teknologiaa veden äärellä, ihastelee Särkelä.

Rakennus on nyt hiljainen, mutta lähiaikoina siihen tulee loft-asuntoja.

Viereltä kajahtaa junakuulutus - asema on parinsadan metrin päässä. Käyn ihmettelemässä vanhaan tyyliin tehtyä piskuista seisaketta.

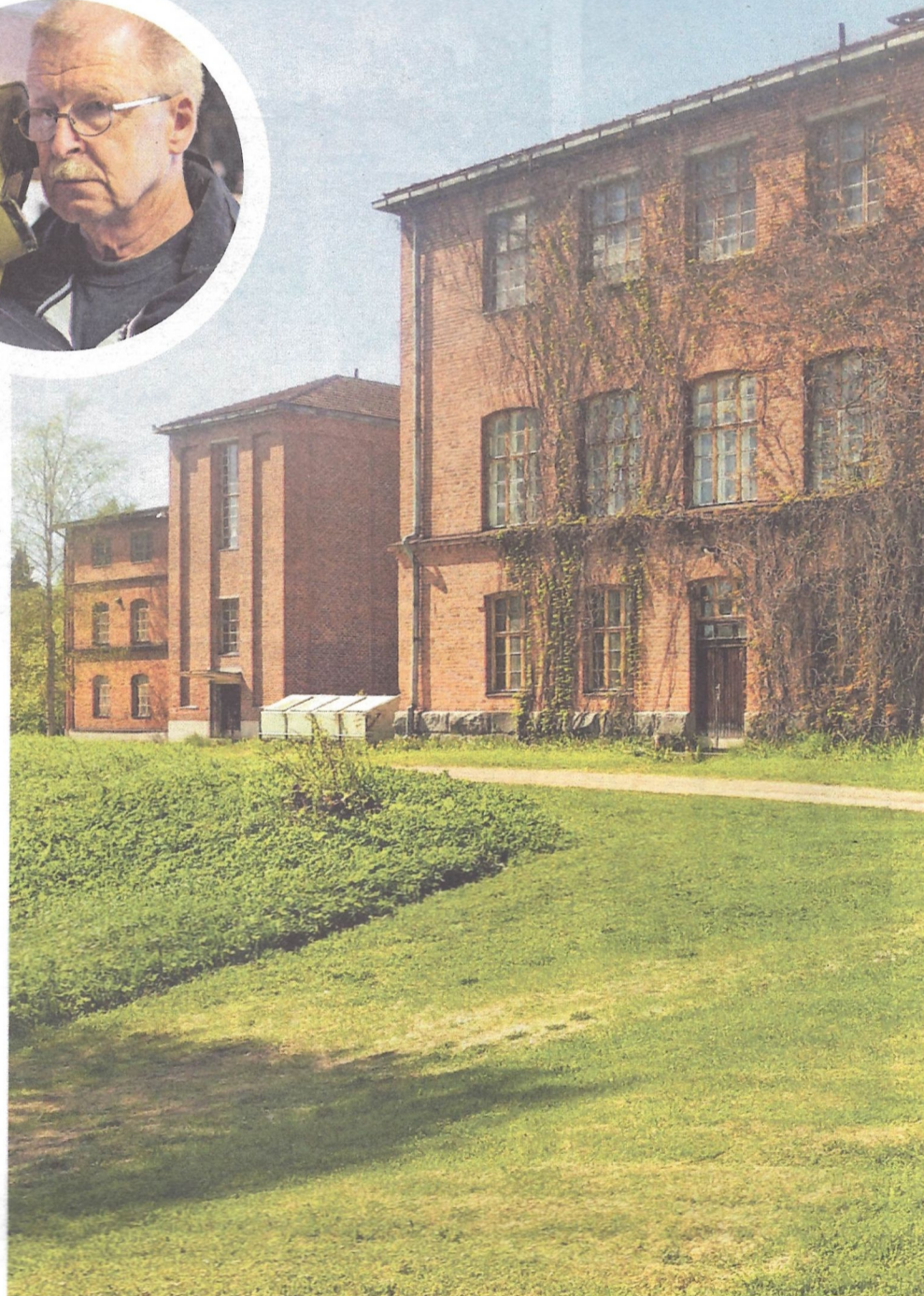
Seuraavaksi suuntaan kenkähistoriaa esittelevään Koskenjalan museoon. Siellä on satoja esimerkkejä suomalaisesta kenkädesignista ja yläkerrassa tehtaalaisten työläisasunto 1940-luvun malliin. **Mauno Koiviston** muistoksi vitriiniin on asetettu hänen moneen kertaan korjailut mustat arkikenkänsä, kokoa 48.

KORKEAKOSKI jää taakse. Pitäjän länsilaidalla kantatie 66:n varrella sijaitsee Kallenaution kestikievarimuseo. Oriveden ja Ruoveden välisellä yli 40 kilometrin erämaataipaleella talo tarjosi leppopaikan mat-

SUOMI

Juupajoki

puutöitä ja koruja. Huomaan käsityönä tehdyt keppihevokset, ja koska ne ovat nyt trendikärkeä, otan mukaani yhden tuliaisiksi. Tarjolla on myös retrohenkisiä Kallenautio-viirejä.

- Eniten kysytään keramiikkaa, keppihevosta, puutuotteita ja mattoja. Viirejä ei ole kyllä mennyt yhtäkään, pahoittelee myymälää pitävä **Maarit Lindfors**.

Kievarilta kurvaan kilometrin päähän Hyytiälään, Helsingin yliopiston metsäase-

malle, joka rakennettiin keskelle korpimaa-ta 1910-luvun alussa. Tuon ajan jyrkeissä hirsitaloissa majoitutaan edelleenkin. Niiden takana kohoaa puu- ja pensasarboretum, jonka uumeniin kätkeytyy harvinaisia puu- ja pensaslajeja.

Siellä täällä on veikeitä puuveistoksia, joita teki 1998–2001 taiteilija **Pertti Andersson**. Hänen kädenjälkensä näkyy niin opastauluissa kuin ruokalan reliefissäkin.

Pihamaalla on scifi-henkisiä tutkimus-

PLUS Matkat

HANNU SINISALO

Juupajoen sydän on vanha kenkätehdas, jossa Suomen kenkäteollisuus sai alkunsa vuonna 1896.

laitteita, joilla mitataan ilmakehää ja sääilmiöitä. Nyt Hyytiälä on kansainvälisen kiinnostuksen kohde, ja Juupajoen tulokset vaikuttavat koko maailman ilmastonhallintaan.

LOPUKSI suuntaan kunnan pohjoiskolkkaan Lylyyn, missä sijaitsee Viestivarikon museo. Sitä ylläpitää puolustusvoimien strateginen kumppani Millog Oy eikä yksittäisellä kävijällä ei ole sinne pääsyä, mutta yksikön päällikön kautta ryhmille järjestyy

esittely.

Museon sisältö yllättää. Esillä on kurinalaisessa järjestyksessä langattoman viestinnän historiaa 1900-luvun alun kenttäradiosta Normandian maihinnousua varten tehtyyn radiopuhelimeen, joka muistuttaa hämmästyttävästi varhaisia kännyköitä.

– Eivät matkapuhelimet tulleet mistään sumusta 1990-luvulla, vaan niillä oli vuosikymmenien historia, selvittää OI3V-sotilasradioasemasta vastaava **Timo Järvi**.

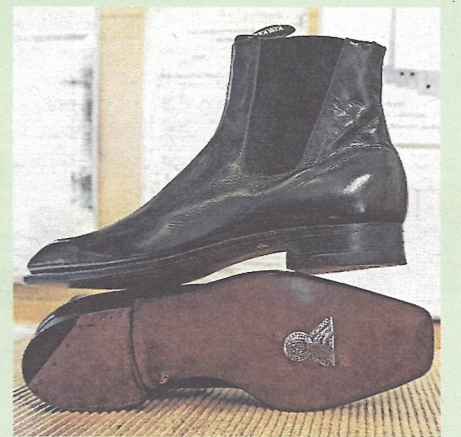
Merosen retrohenkinen kyläbaari Kopsamossa on leppoisa kahvittelupaikka.

Suutareiden yliopisto

KUN Juupajoen Korkeakoskella aloitettiin 1896 ensimmäisenä Suomessa kenkien teollinen valmistaminen, harva arvasi, kuinka laajalle sen vaikutukset tulivat ulottumaan.

Korkeakoskelaiset jalkineyöntekijät ja -mestarit perustivat 1900-luvun alussa tehtaita Orivedelle, mistä kenkäteollisuus laajeni edelleen Tampereelle ja muualle Suomeen. **Emil Aaltonen** hankki Korkeakosken omistukseensa 1926.

Korkeakosken kenkädesignerit ohjasivat mallisuunnittelun heti alusta kansainvälisille linjoille. Perinteisten suomalaistyylisen jalkineiden lisäksi tuotettiin satoja huippumuodikkaita malleja. Vuoden 1913 luettelon mukaan Korkeakosken tuotteista saattoi vetää jalkaansa kansallismielisesti vaikkapa Jormat ja Wäinöt tai valita hienostuneet Dandyt ja Gladiatorit. Naisille oli tarjolla muun muassa Olgan ja Hilman lisäksi myös Signorinoja ja Darlingeja.

Koskenjalan museossa on sadoittain esimerkkejä designista, kuten nämä 1920-luvun muodikkaat miestenkengät. Pohjassa on Korkeakosken tehtaan logo.

Suomalaisten kenkien yli satavuotista kavalkadia voi ihailia vanhan tehtaan museossa, Koskenjalassa.

KOLME KUMMALLISTA TARINAA

1 **Kallenaution** kestikievarin perustaminen erämaahan 40 kilometrin erämaataipaalle oli rohkea yritys 1778. 1958 siitä tuli ainoa autenttinen säilynyt kievarimuseomme.

2 **Oriveteläissyntyinen** Edward Wallenius perusti maan ensimmäisen kenkätehtaan Korkeakoskelle 1896. Hän johti sahaa Vladivostokissa 1910-luvulla, patasutitehdasta Kiinassa 1920-luvulla ja lakritsitehdasta Syyriassa 1930-luvulla. Wallenius kuoli Aleppossa 1943.

3 **Juupajoki** sai yliopiston 1910, kun Hyytiälään sijoitettiin Helsingin yliopiston metsäasema, missä on yli sata vuotta tutkittu niin metsä- ja suoympäristöä kuin ilmastonmuutostakin.

Virstanpylväs Kallenaution kestikievarimuseon pihalla näyttää, kuinka pitkä matka erämaata oli lähimpään kievariin: Orivedelle 18 3/4 virstaa eli 20 kilometriä.

Lylyyn kiteytyy myös vuoden 1918 sota. Täällä teloitettiin punaisia, ja joukkohaudalla on nyt muistomerkkialue. Paikalle on tullut muutama kyläläinen. Kysyn, mitä joukkosurmasta kerrotaan nykyään nuorille.

– Aikanaan 1918 erotti ihmisiä, nyt se yhdistää heitä, vastaa **Mirja Saarinen**. Hietahaudan vierellä on penkki, jolle istahdan miettimään menneitä julmuuksia. Käyn vielä kurkkaamassa Merioksan

outlet-myymälää Lylyn asemalla. Sisällä menen sanattomaksi. Tarjolla on kaikkea kainalosauvoista jättiläiskokoiisiin kaiuttiiniin.

– Utta, vanhaa ja tosvanhaa, myyjä valistaa.

Poiston hyvillä mielin putiikista ja sen jälkeen Juupajoelta. Pirteä kunta yllätti satunnaisen matkailijan tarjoamalla roppakaupalla ainutlaatuista nähtävää.

HANNU SINISALO